

Bir Şiir Tahlili Bir Ütopya Oluyor Sevgi Barış Çağrısı Şiiri Müjgan Akyüz

— Ömer Batı · 01 Aralık 2009

BİR ÜTOPYA OLUYOR; SEVGİ, BARIŞ ÇAĞRISI

Dev tanınan bir ülke, nedir bunun yarası?
Zulme alet bombalar insana yüz karası
Eli tetikten çekmez, bitmez karın ağrısı
Bir ütopya oluyor; sevgi, barış çağrısı
Can almaya doymamış tutmuş yine sarası
Mazlum yeri dünyada, iki bıçak arası

Tarihten bize miras Habil Kabil olayı
Akıl kalpten göç etmiş kıskançlıktan dolayı
Zulüm hüküm sürdükçe nice yuvalar yıkılmış
Dünya malı sevdikçe barışa kurşun sıkılmış
Hak yemeye doymamış tutmuş yine sarası
Açın yeri dünyada, buçuk ekmek arası

Uçsuz bucaksız Dünya, hırs gemisine dardı
Gözü doymak bilmeyen tül-u emeli vardı
Gerçekleri bir görse, ömrü kabre kadardı
Dev görünen cüceler ancak kanla doyardı
Kan dökmeye doymamış tutmuş yine sarası
Canın yeri dünyada, iki dudak arası

Adalet yitip gitmiş, zehir zıkkım varlığım
Cehalet hüküm sürmüştü, kederdendir darlığım
Dünya garip mezarı, her gün akar gözyaşı
Savaşta ölen bebek, sorulmamış hiç yaşı
Dev, dişini göstermiş tutmuş yine sarası
Çocuk yeri dünyada, iki ateş arası

Müjgân Akyüz MAJ / 26.09.2009

"BİR ÜTOPYA OLUYOR; SEVGİ, BARIŞ ÇAĞRISI" ŞİİRİNİN TAHLİLİ:

Yıllardır sürüp giden bir pay alma çabası,
Topu topu bir dilim kuru ekmek kavgası,
Kimi tatlı peşinde, kiminse tuzu yok.
Bazen durup bakarım bu ibret tablosuna,
Buyurun dostlar, buyurun Halil İbrahim Sofrasına
Alnı açık, gözü toklar buyursunlar başköşeye
Kulla kulluk edenlerse ömür boyu taş döşeye
Nefsine hâkim olursan kurulursan tahtına
Çala kaşık saldırırsan ne çıkarsa bahtına
Halat gibi bileğine, yayla gibi yüreğine
Çoluk çocuk geçindirip, haram nedir bilmeyenler
Buyurun sizde buyurun, buyurun dostlar buyurun.
Barış der; her bir yanı altın, gümüş taş olsa,
Dalkavuklar etrafında el pençe divan olsa,
Sapa, kulpa, kaba itibar etme dostum,
İçi boş tencerenin bu sofrada yeri yok,
Para, pula, ihtişama aldanıp kanma dostum,
İçi boş insanların bu dünyada yeri yok... (Barış Manço)

Ve eylül, gözyaşlarıma aşına bir mevsimin belki de dökülmemiş tek bir damlası... Eylül ayının hazan yüklü bulutları altında, atıştıran birkaç damla eşliğinde ayağıma takılan bir taşa tekme atmakla yoluma devam ediyorum. Hayallerimin zihnimi zorladığı zamanlarda ilerliyorum karanlığın koynuna doğru. Yüreğimde sessizlik ve buna eş sükûtin çılgınlıkları zihnimi zorluyor. Yüreğimin tercümanı rüzgârla savrulan birkaç adet kavak ağacı yaprağıyla yürümeye uğraşıyorum. Savrulan benliğim rüzgârla birlikte kendini avutmaya durmuşken, denizin çılgın dalgalarıyla uyanıyorum. Adeta sabahlara kavuşmuş bedenim kımıldıyor. Kenarda duran bankın ıslak zemine inat bırakıyorum bedenimi damlaların üzerine.

Soğuk gecelerde kendimi ararken sabahlara yaklaştığımı fark edemiyorum. Hayallerimin dalgalar mesabesinde çırpınmaları ses getiriyor. Karanlıklara hasret yüreklerin umutları artarken, ben benliğimin içinde kayboluyorum. Hasret kalmıştım sabahlara. Yüreğimdeki sevgi, umut ve gelecek sevdası ayaklarıma güç, zihnime dinçlik veriyordu. Ne zaman gelecekti? Ne olursunuz kanatlanmanın zamanı geldi; karanlıklar ardındaki umutları olanların bekleyişlerini boşa çıkarmayacak aydınlık yarınların bekçileri.

Aydınlık yarınlar istiyorum, güneşin hiç batmadığı. Şiirler okumak istiyorum, karanlıkların olmadığı. İçimden gecenin hüznünü silip atmak geçiyor. Ve sonra karanlıkların yerine güneşi koymak istiyorum. Rüyalarımın çılgınlıkları, hafakanlar basmışçasına uyanmak istemiyorum. Pencereadaki kuşların şakımalarıyla, dallardaki yaprakların hışırtılarıyla ve cam vuran güneşin ışıltılarıyla uyanmak istiyorum. Tüm bunların harikalar diyarında olmasını istemiyorum. Zihnimi çepeçevre saran ütopyaların bedenimi

de sarmasını istemiyorum. Her şeyin aydınlık yarınlar doğru kanat çırpması isteğiyle rüyalarından uyanmak istiyorum. Bütün mevsimleri yaza bağlarken, geceler boyu sevgiye hasret yüreklerle hasbihal etsem. Gecelerde kuyruklu yıldızlar altında sevginin, barışın ve dostluğun temellerini atsak.

Kuşluk vakti geleceğin umuduyla yaşıyorum gecenin sessizliğinde. Tutup avuçlarıma koyduğum her kum parçası cennetasa baharları yaşasın. Avuçlarımdaki topraklarda çiçekler yetiştirip, bülbüllere sevgi şakımlarını söyleyeceğim. Çiçekleri umutlarımla besleyeceğim. Güneşlerin yerine yüreğimdeki sıcaklıkla büyüteceğim her bir yaprağındaki yarınlar ait umutları. Sevgi fakiri dünyada, karanlıkların koynunda ağır aksak ilerlerken yıldızları sayıyorum. Saydığım yıldızlar adedince umutlarımla olduğu bilincine varıyorum. İrkiliyorum etrafımı saran bunca umut dolu yarınlar adına yüreğimde yer etmiş heyecanlara.

Heyecanlarımla yorgunu olarak kendimi gündüzlere ulaştırmak istiyorum. Beyazlıkların koynunda yarınlar umutla bakmak için koşuyorum. Bedenime çarpan rüzgârların engellemesine inat, yılmadan, usanmadan küheylanlar gibi ilerliyorum. Üzerimdeki derin hüznün geride kalmaları adına ilerliyorum.

Geçmişin karanlıklarına inat adımlarım arkada derin izler bırakıyor. Adımlarım daha sağlam. Gündüzümün başlamasıyla ütopyalarım değişti gecelerimi kaybettim diye. Kışın karanlıklarından sıyrılarak domur domur olmuş patlamaya hazır dallar. Yarınlarını devam ettirmek için meyveye duracağı ve bedeninin okşanacağı ellerin sıcaklığını beklemekte. Hafif bir ney esintisi gibi kulağıma dolan umut türküleri, yarınlar adına heyecanlandırıyor bedenimi. İnce bir titreme kaplıyor ayakuçlarımdan saç uçlarıma kadar her yerimi. Karanlıklar geride kalmıştı artık. Yüreğim savaşlar tünelinden sıyrılmış olarak aydınlıklara doğru ilerliyordu.

Her yer hazan mevsiminin ardından baharlara aşinalık ediyordu. Seyre çıkan bülbüller kokularını içine çekecekleri gülleri seçmekle meşgul. Üveyik ürkekliği kadar olmayan yüreğimde şimdilerde volkanlar kaynıyor. Papatyalar arasında koşuyordum yeşilliklere bezenmiş beyazlar içinde. Renk cümbüşünü gözlerimden yüreğime akıtıyordum. Şimdiye kadar kayan yıldızları görmek merakıyla gecelerle dost olmuşum. Hayıflanıyorum kendime. Bunca sene, bunca koşturmacalar ve akabinde... Elim boş değil artık. Yüreklerle sunacağım bir avuç dolusu papatya ve kardelen derdim.

Ben düşünüyorum yarınların aydınlıklarını. Bize burada tekrar dillendirmek düşecek kıssamızı şiirimizle bütünleştirmeden önce. Her şeyin karanlıklara doğru seylâp seylâp akıp gittiği hengâmede bana da iş düşüyordu. Ben üzerime düşeni yapmalıydım ki geriden koşturup gelenlere bir mecrah(yol) açmalıydım. Dünya yörüngesinde olanca hızıyla deveran ederken her şeyi güzellikler adına etrafa savurmalıydım. Kötülükler yer kalmamalıydı yaşadığım mekanlarda. İnsanların beklediği güzelliklere aşına Mehdi yürekli olup, muştularla insanlığa müjdelermeliydim. Ütopyaların değil, hoşgörü, sevgi, saygı, umutlar ve daha nice güzelliklerin kaynağı ben olmalıydım ki her şey benimle başlamalıydı.

Hani anlatırlar ya hisse çıkaracağımız kıssada. Buradan hisse çıkarmak her kişinin değil, er kişinin payı

olsa gerekir deyip kissamıza ait birkaç kelam edelim.

O da güzellikler, umutlar ve sevgi adına ne varsa dünyaya yaymak sevdasıyla yola koyulmuştu kaddi bükülmüş beline inat ve ilerleyen yaşına rağmen. Olsun bu bile ona bir güç ve kuvvet veriyordu. Dünyanın bozulan düzenini değiştirecek ve aksayan yönlerine dur diyecekti. Evet zaman gelmişti ve bir dakika bile durmamanın zamanıydı.

İlk önce dünyadan başlamalıydı. Tüm dünyadaki kötülükleri düzeltirse her şey güllük gülistanlık olacaktı. O da ne ! Hiç de beklediği gibi kolay değildi. Öyle kolay olmuyordu ütopyelerindeki güzelliklerin tohumlarını etrafa saçmak.

O zaman kendi ülkesindeki kötülüklerle ve aksayan yönlerle dur demeliydi. Daha kolay olurdu. Hayır her hareketinde karşısına dişli rakipler çıkmış hayallerine engel oluyordu. Aman Allah'ım! Dünya neye dönmüştü de haberi yoktu. Güzelliklere karşı duran yüreksizler vardı etrafında.

Peki olsun, umudunu yitirmiş değildi. Ailesinden başlayabilirdi. Hanımından, evlatlarından başlayacaktı. Ama o da ne! Çocukları, öz evlatları onun umutlarını birer birer yıkıyordu. Nerede hata yapmıştı acaba? Neden biricik evladı güzelliklere karşı çıkıyordu, bilemiyordu.

Sonunda başını iki avucunu arasına aldığı anda anlamıştı ki ilk başlama noktası kendisi olmalıydı. İşe kendinden başlamalıydı. Kendini düzeltmeye karar verdi. Güzellikleri kendi yüreğindeki çorak topraklara ekip, bahar yağmurlarıyla sulayınca gönlü gül gülistan olmuştu. Bu değişim etrafında olanca hızıyla hissedilince ailesi, komşuları, ülkesi ve sonunda arzusunu çektiği dünya yavaş yavaş düzelmeye başlıyordu. İnanmıyordu gördükleri karşısındakilere. Sonunda benliği istemeye istemeye şunu itiraf ediyordu yüreğine.

" Bir şeyi düzeltmeye kalktığında bunu ilk önce yüreğinde yapmalısın ki etrafındakiler sana göre kendilerini düzeltereklerdir. İlk iş olarak yüreğinden başlamalısın. Unutma! "

Ütopyeler, gerçeklerle kucaklaşırken biz başkalarının hayallerini mamur etme peşinde olacağız. Kendimize değil de, başkalarına zaman ayırdıkça etrafımızın değiştiğine şahit olacağız. Bencilleşen şu dünyamızda tek çare etrafımızın da varlığına varmamızdır. Kardeş kavgalarının hitama ermesi için bu gerçeği kabullenmemiz gerekir.

Bizim de hayallerimizin birer ütopya olmaması için şiirimizin satırlarında ilerlemeden önce işe şiirimizin biçim özelliklerine değinmemiz gerekir. Biz işe kendimizden başlayarak bu kervana katılmak istiyoruz. Zaten şiirimizin şairi Müjgan Hanım da aynı temennilerle kaleme aldığı esrarlı satırları bir araya getirirken aynı heyecanı yaşıyordur satırlarında. Biz bu duygular yumağında ilerlerken "Bir Ütopya Oluyor; Sevgi, Barış Çağrısı" adlı şiirimizin biçim ve içeriğindeki kelimelerin esrarını etrafa yayarak

güzelliklere aşına yürekler oluşturma gayretine girişelim.

"Bir Ütopya Oluyor; Sevgi, Barış Çağrısı" şiirimizi biçim ve içerik olarak ele almaya çalıştığımızda karşımıza ilk bakışta biçim özellikleri olarak şu satırların çıktığına şahit olmuştuk:

Şiirimizde, sevgi ve barışın sadece dillerde dolaştığı bir dünyanın sıkıcılığından ve eleminden kurtulma gayreti içerisindeki şairimizin yürek damlalarını okumaktayız. Her bir çiçekten polen alıp petekte bal yapma uğruna koşturan arı mesabesinde şairimizi daha güzel ve yaşanılır bir dünya için yüreğindeki kelimeleri bir araya şiirinde getirerek haykırmak istemiştir. Dünyanın kan ve gözyaşlarıyla sulandığı günümüzde buna şairce dur demek gerektir. Kılıcın yerini kalemin aldığı âlemde yine kalemin vasıtasıyla dur demek gerektir. Sevgi ve barışın sadece dillerde bir hülya gibi dolaşmasından önce harekete geçen şairimizde de Köroğlu misali bir küheylanlık havası sezilmektedir.

Şiir, şairimizin yüreğindeki bir korkunun yansıması şeklinde kelimelerde yansımış. Şairimiz daha önceki tecrübelerinden yola çıkarak kavimlerin helak olmasından bizar (kaygılı) olarak toplumun yok olmaya yüz tutmuş bir tarafından şiirinde dem vurmuş. Türk milleti olarak bir zamanlar iyiliğin, güzelliğin ve barışın sembolü olarak üç kıtada at koşturan bir cihanşümül millet iken dünyaya yaydığımız değerler bugün ütopya olmak üzere. Biz nerede hata yapmaya başladık bunu bilmemiz gerekir.

Şiirimizin başlığı çok manidardır. İlk önce okuyucuya başlangıçla aslında sonu tattırmak niyetindeki şairimiz, başlangıçla sona bir dur demek amacındadır. Kötü gidişatı haber vererek, bunun çaresi olarak da şiirdeki durumdan haberdar ettiği okuyucusunu uyandırmak maksadındadır.

Şiirimiz hece vezninin 7 + 7 kalıbı esas alınarak 14'lü hece ölçüsüyle yazılmıştır. 1911 yılından sonra başlayan Türkçülük akımıyla şiirlerde halk edebiyatı özelliklerine dönüş başlamış ve böylelikle halk edebiyatımıza ait kafiye düzenleri tekrar kullanılmaya başlamıştır. Genellikle hece vezninin esas olduğu ve duygu yoğunluğu fazla olan şiirlerde kalıp olarak kullanılan bir ölçüdür. Kafiye örgüsü olarak düz kafiye tipi kullanılmıştır.

..... yarası a

..... karası a

..... ağrısı a

..... çağrısı a

..... sarası a

..... arası a

Şiir, dört kıtadan terettüp etmiş bir şiirdir. Her bir kıtasında nakarat biçiminde iki mısra yani beyitler kullanılmıştır. Böylelikle şiirimizin her bir kıtası altı mısradan oluşmuş izlenimi kazanmaktadır. Bunda şiire farklı bir hava kazandırma düşüncesi yatmaktadır. Şairimiz şiirinde vurgulamak istediği ve

okuyucusuna ders verme mahiyetinde üzerinde durduğu konuları bu nakarat kısmındaki dizelerde ifade etmeye çalışmıştır.

Kafiye çeşidi olarak zengin kafiye kullanılmıştır. Zengin kafiyenin yanında da redifler kullanılmıştır. Şiirde belli bir uyumun varlığı gözetilmeye çalışılmıştır. Duyguları ifade etmeye yarayan kelimelerin titizlikle ele alınıp seçildiği yargısı okuyucu da uyanmaktadır. Şiir belli kalıba ve düzene göre yazıldığından kelimeler ve cümleler arasında bir uyum görülmektedir. Kelimeler şiirin içeriğinde verilemek istenen duygu yoğunluğuna uygun düşmektedir.

Şiirde sıkça görülen ve ifadeyi ahenge uydurma kaygısıyla devrik cümle kullanımının varlığını görmekteyiz. " Dev tanınan bir ülke, nedir bunun yarası? / Eli tetikten çekmez, bitmez karın ağrısı / Akıl kalpten göç etmiş kıskançlıktan dolayı " kullanımlarıyla şiirsel söyleyiş yakalanmaya çalışılmıştır.

Şiirde kelimelerin göndergesel (gerçek, temel, ilk, sözlük) anlamları kullanılarak şiirin genel temasında verilemek istenen duygu somutlaştırılmaya çalışılmıştır. Zaten şairin amacı vermek istediği duyguyu, heyecanı ifade edecek kelimelerle yani okuyucunun çabucak kavrayıp, anlayabileceği kavramları şiirinde kullanmaktır. Şiir somuttan hareketle soyut olanı vermektir aslında. Bu bağlamda Yahya Kemal'in "Sessiz Gemi" şiirini aklımıza getirebiliriz. Yahya Kemal, şiirinde ölümün varlığını okuyucuna hissettirmek maksadıyla göstergelerin göndergesel anlamlarını kullanarak okuyucuya bir mesaj verme çabasındadır. Bu kullanımı şiirimizde de görmekteyiz.

Göndergesel anlamlı kelimeler olarak şiirde " ülke, bomba, yüz, ağrı, barış, dünya, bıçak, kabir, dev, kurşun, kalp vb. " kullanılmıştır. Daha çok savaş ortamının ve olumsuzlukların yer aldığı kelimeler kullanılmıştır. Böyle bir kullanımla şairimiz okuyucusunu kendine getirme maksadını gütmüştür. " yara, zulmet, bomba, kara, ağrı, tetik, sara, bıçak, zulüm, hırs, kan, zehir, cehalet, keder, mezar, gözyaşı, savaş "

Şiirde genellikle kelimeler sözcük gruplarıyla kullanılmıştır. Çünkü yok olan değerler birer tamlama şeklinde yer almıştır. Şiirde kelimeler ifade ettikleri anlamsal boyutlarıyla bütünleşerek terkip halinde kullanılmıştır. Şiirde kelime tek başına yeterli olamayacağından veya günlük dilden farklı olamayacağından, ifade edilen anlam boyutu kelimelerin diziliş ahengiyle bütünleştirilmeye çalışılmıştır. Sözcük grupları olarak ad ve sıfat tamlamalarına rastlamaktayız. " yüz karası, karın ağrısı, barış çağrısı, iki bıçak arası, Habil-kabil olayı, dünya malı, buçuk ekmek arası, hırs gemi, uçsuz bucaksız dünya, dev görünen cüceler, canın yeri, iki dudak arası, garip mezarı, savaşta ölen bebek, çocuk yeri ". Bu kullanımlarla şiirde bir bütünsellik yakalanmaya çalışılmıştır.

Şiirde kelimelerde ses yinelenmeleri yapılarak uyum sağlanmaya çalışılmıştır. Kafiye düzeni sağlanırken bu ses yinelenmelerini görmekteyiz. Bu kullanıma şiirde "aliterasyon" dendiğini biliyoruz ki ahengi sağlamak adına şairlerin sıkça başvurduğu bir kullanımdır. Bu açıdan şiirde harf özellikleri açısından

kulağa biraz sert gelen kelimelerin kullanımını görmekteyiz. Şiirimiz 145 tane kelimededen müretteptir. Bu kelimelerde " k (42), s (32), ş (22), ç (13), t (28), l (30) " sessiz özelliklerinin yanı sıra " a (100), e (65), ı (50) " sesli harf özellikleri kelimelerde kullanılmıştır. Sert sessiz harflerin sık kullanımıyla şiirde bir olumsuzluğun vurgusu yapılmaya çalışılmıştır.

Şiirde göstergelerde benzetmelerden de yararlanılmaya çalışılmıştır. Böylelikle şiirimizin etrafındaki soyut manayı daha iyi kavratılmak amacıyla somut yani benzetme edasındaki mazmunlardan da faydalanılmıştır. Şiirde mazmunlar olarak " dev, karın ağrısı, bıçak, Habil-Kabil olayı, kurşun, ekmek, hırs gemisi, cüce, mezar, dünya " kelime ve kelime grupları kullanılarak verilecek istenen mesajın daha da somutlaştırılma çabası sezilmektedir.

Dil bilgisi özellikleri açısından şiirimizde geçmiş zaman kiplerinin daha çok kullanıldığını görüyoruz. Çünkü şairimiz geçmişteki olaylardan dem vurduğu için yaşanan anların daha güzel olması maksadıyla şiirde genellikle geçmiş zamanı yani geçmişten ders alarak yaşanılacak ve gelecekteki günleri düzeltme kaygısı ve çabası sezilmektedir. Şiirimizin " doymamış, göç etmiş, yıkılmış, sıkılmış, doymamış, dardı, vardı, doyardı, gitmiş, tutmuş " kelimelerinde geçmiş zamanın kullanımını görmekteyiz. Şahıs olarak ise "o" şahsından bahsedildiğinden üçüncü tekil şahıs kullanılmıştır.

Şiir, tamamen saf şiir etkisiyle yazılmıştır. Çünkü manzum hikaye özelliklerini taşımamaktadır. Şiirin yazılma sebebinin oluşturulan etkenler geri planda dururken şiir yazılma gayretine girilmiştir. Şiirde somut unsurlar, var olan durumu daha da belirginleştirme adına soyut kavramları, olguları belirginleştirme çabasıyla ele alınmıştır. Şair, somut durumlardan çok soyut durumların varlığını hissettirme gayretini taşımaktadır.

Şairimizin kelimeleri seçimindeki düzene baktığımızda yaşadığı çağın şartlarından memnun olmayan bir tavır içinde olduğu sezilmektedir. Fakat bu olumsuzluklar içinde şairin asli görevi okuyucusunu geleceğe emin adımlarla, umutla bakış açısıyla bakabilecek dolgunluğa ulaştırmak olmalıdır. Bu yüzden okuyucu şiirde okuduğu kelimelere değil de, onların ifade ettiği arka plandaki manalara dikkat etmelidir. Bu açıdan bakabilmelidir.

"Bir Ütopya Oluyor; Sevgi, Barış Çağrısı" adlı şiirimizin ele almaya çalıştığımız bu biçim özelliklerinin yanında, içerik özellikleri açısından ele alıp incelemeye çalıştığımızda şu özelliklerini görmekteyiz:

Dev tanınan bir ülke, nedir bunun yarası?
Zulme alet bombalar insana yüz karası
Eli tetikten çekmez, bitmez karın ağrısı
Bir ütopya oluyor; sevgi, barış çağrısı
Can almaya doymamış tutmuş yine sarası
Mazlum yeri dünyada, iki bıçak arası

Şiirin başlığı ve içerisinde verilmek istenen mesaj şairimizin duygularıyla örtüşmektedir. Şairimiz bu başlığı alelade seçmediğinden, şiirin biçim özelliklerine geçmeden önce başlığımızdaki "ütopya" kelimesi üzerinde biraz bilgi vermek yerinde olacaktır.

Ütopya sözcüğü sözlükte; "Tasarlayıcısı için bir ideal ya da karşı-ideali temsil eden, düşünsel ve tutarlı bir toplum tasarısı. Gerçekleştirilmesi olanaksız tasarı, düşsel düşünce." anlamlarına gelmektedir. Tarihin ilk dönemlerinden bu yana ütopya tarzındaki öngörülen devlet şekilleri mutlak anlamda insanlığı mutluluğunu sağlayamamıştır. Zaten ütopyalar gerçekleşmesi mümkün olmayan devlet teoremlerinin kökenini temsil etmektedir. Tarih içerisinde ütopya yazarları iki başlık altında toplanmışlardır:

1.İstenilen Ütopyalar: Bu tür ütopyalar her şeyin yolunda gittiği, toplumsal alanda herhangi bir sorunun bulunmadığı, kusursuz bir devlet ve düzen tasarısını ifade eder. Bunlar iyimser bir bakış açısıyla kaleme alınmış ütopyalardır. Bu tür tasarımlara şunlar örnek olarak verilebilir:

a.)Platon: Devlet ~ b.)Farabi: El Medinet'ül Fazıla ~ c.)Thomas More: Ütopia ~ d.)Campanella: Güneş Ülkesi ~ e.) F.Bacon: Yeni Atlantik

2.İstenilmeyen (Korku) Ütopyalar: Dünyanın ve toplumun geleceği konusunda iyimser bir bakış açısıyla kaleme alınmış yukarıdaki ütopyaların yanı sıra kötümser bir bakış açısıyla yazılmış ütopyalar da vardır. Bunlar gelecek için karamsardırlar. İnsanlığın geleceğinin özellikle kontrolsüz teknolojik gelişmeler yüzünden kötü olacağına ilişkin bir karamsarlık içermektedirler. Bu ütopyalara şunlar örnek olarak verilebilir:

a.)Aldous Huxley: Yeni Dünya ~ b.)George Orwel: 1984 Ütopyası

Başlıktan da anlaşılacağı gibi şairimiz ruhunda fırtınalar koparan duygulara tercüman olma mahiyetinde şiiri kaleme almış. Şiirde sevgi ve barışın rüyalarda kaldığı konusundan dem vurulurken ülkenin içindeki olumsuz şartlar dile getirilmeye çalışılmış. Bir zamanlar üç kıtada at koşturan bir milletin torunları olarak bugün izlediğimiz ve duyduğumuz olaylar karşısında bir serzeniş vardır. "Biz bu değildik, bu hallere nasıl geldik?" sorusu zihinlere yerleştirilircesine satırlarda yer etmiş kendisine. Sevgi ve hoşgörünün timsali bir millet bugün zulümden, entrikalardan, umutsuzluklardan vb. durumlarla kıvrınmaktadır şairimize göre. Fakat şairimize burada büyük bir yük düşmektedir. Etraftaki kötülükleri yok etme adına, şiirinden aldığı güçle kalemine sarılarak iyiliklerin temsilcisi olmak zorundadır. Şair, şiiriyle çağına tanıklık etmeli duygular denizinde.

Etrafımızda olup biten tüm sıkıntılara, olumsuzluklara bilge ruhların ifadeleri yaklaşmalıdır. "Güzel gören, güzel düşünür. Güzel düşünen de hayatından lezzet alır." Fehvasınca sevgi ve barışın ütopya olmaması uğruna çabalamalıdır. Emek harcamalıdır. Okuyucusuna bir eğitmen edasıyla şiirler okutturmalı ve onu eğitme gayretini göstermelidir. Kardeşin kardeşi vurduğu bir mekanda hareketsiz kalmak ne kadar abes ise güzelliklere mecraha açacak hareketlerden uzak kalmak da bir o kadar yanlıştır.

Şiir ilk satırlardan itibaren bu zulümlere bir ayna tutma konumunda şairin kaleminde şekillenmiştir. Tarih boyunca zulüm ve işkencelerin konundaki ilim ehli insanların ütopyalarda bile olsa da hayallerindeki devlet düzenine ulaşma adına tıpkı ateşe minik gagasıyla su taşıyan serçenin heyecanını taşımışlardır. Maksat topluma önderlik edecek, fikir meşalesini elinde taşıyacak şahsiyetler yetiştirmektir. Tüm sancılarımız güzelliklere beşiklik etmelidir. Bir annenin sancılarının sonucu bir canı dünyaya getirme ıstırabı ise çekilmeye değer bulunur.

Tarihin hangi sayfasını karıştırırsanız karıştırın ütopyalarına ulaşan tek şahsiyet olarak kâinatın yaratılma gayesi olan Efendimiz Hz. Muhammed (SAV) görülmektedir. Öz evlatlarını diri diri "Haydi kızım dayına gidiyoruz" diye çöl kumlarının bağrına veren cahiliye devrinin en dip noktasındaki bir milleti karıncayı incitemeyecek kadar saf ve duru hale getirme çabasının özünde insana duyulan sevgi olsa gerektir.

Tarihten bize miras Habil Kabil olayı
Akıl kalpten göç etmiş kıskançlıktan dolayı
Zulüm hüküm sürdükçe nice yuvalar yıkmış
Dünya malı sevdikçe barışa kurşun sıkılmış
Hak yemeye doymamış tutmuş yine sarası
Açın yeri dünyada, buçuk ekmek arası

Her şeyin bir başlangıcı vardır. İnsanoğlu yaratıldıktan sonra yeryüzüne gönderilince iyilikler beraber kötülükler de neşv-ü nema bulunca bunun birde temsilcisi olmalıydı. Geç de kalmadı. Habil ile Kabil olayı bize çekişmelerden, kıskançlıklardan kalan ilk miras. Şairimiz Müjgan Hanım kötülüklerden dem vururken ilk kıtada, sonraki kıtada bunun kaynağını açıklama çabasına girmiş. Kabil, kardeşi Habil'i kıskançlığı yüzünden öldürmemiş miydi? Günümüzde de aynı filmi seyrederek olduk. Değişen sadece oyuncular. Dünya malı uğruna kardeş kardeşi tanımaz olmuş. Kan davalarının ve kardeş katili olmanın sebeplerinden bir tanesi de bu dünyalık hırsı.

Bugün konumlar değişmiş, küreselleşme neticesinde dünyamızda kötülüklerin kaynağı artık insanlardan farklı olarak ülkeler olarak karşımıza çıkmaktadır. Ülkeler kendi çıkarları ve menfaatleri uğruna nice zulümleri gerçekleştirmekte veya göz yummaktadır. Çok uzağa gitmeğe gerek kalmadan yanı başımızdaki Irak'ta, Bosna Hersek'te, Filistin'de, Uygur'da ve daha birçok mazlum ülkede gerçekleştirilen katliamların temel kaynağı hepsinde ortak: Toprak.

Adeta hummaya tutulmuş sara hastası misali her tarafa kötülükler yayılmaya çalışılmaktadır. Altta kalanın canı çıkın tabirince fakirin feryad-u figanları işitilmez olmuş. Fakir insanlar açlıkla kırılırken kuru bir dilim ekmeğe muhtaç duruma düşmüştür.

Uçsuz bucaksız Dünya, hırs gemisine dardı

Gözü doymak bilmeyen tül-u emeli vardı
Gerçekleri bir görse, ömrü kabre kadardı
Dev görünen cüceler ancak kanla doyardı
Kan dökmeye doymamış tutmuş yine sarası
Canın yeri dünyada, iki dudak arası

Koca kainatı bir göz bebeğinde kaybedip erten insanoğlunun gözünü ancak bir tutam toprak parçası doyurur. Hiç ölmeyecekmiş gibi çalışılan dünya hırsı adına ne de güzel hayallerimiz vardı. Nereden çıktı bu ölüm dene şey. Kutlu ve yüce insanların deyişleri içerisinde "ahreti size bolca hatırlatan ölümü sıkça düşününüz " söz serlevha önümüzde durmalı. Yoksa silinip gitme adına her şeyi dünyada tüketilecektir.

Şairimiz de cismiyle küçük fakat yaptıkları yani cirmiyle koca dünyayı kaplama adına insanı eleştirmektedir. Aşikâr bir onu düşünmeyen insanın dünyada her türlü sıkıntılara kaynaklık edebileceği vurgusu yapılmaktadır. Bir zamanlar insanları acımasızca köleleştiren ve canlarına kıyma adına her türlü işkenceyi insanlara reva gören Firavunların, Nemrutların akıbetlerini hatırlatmaktadır. Yarasalar misali karanlık gecelerde kanla beslenen yaratıklar gibi insanların da yüreklerinin karardığı ve sevgi, muhabbet, hoşgörü ve barışın sadece adını bildikleri vurgu yapılmıştır.

Yürekleri, umutları, heyecanları, duyguları, fikirleri, eylemleri karanlıklarla hemhal olmuş bu nasipsiz insan veya toplumların arkalarında bir gözyaşı medeniyeti inşa ettiklerinin farkında değillerdir. Onlar için asalak tabiri yerinde olsa gerek. Çünkü başkalarının emekleriyle beslenerek mutlu olduklarını zannetmektedirler. Fakat mazlumun ahı yerde kalmaz düsturunca saadet içinde olduklarını zannettikleri bir anda kendi öz evlatları tarafından dışlanmaktadırlar.

Köroğlu'nun dediği gibi demir parçası silah çıktıktan sonradır ki yiğitlik ve mertlik bozuldu. Yiğitliğin yerini kalleşlik ve ihanet aldıktan sonradır ki dünya gemisinin dümeni kırılmaya başladı. İhanetin bedelini bugün insanlık tarihi çok ağır bir tarzda ödemektedir. Yurtta barış, dünyada barış diyen bir milletin, içine düştüğü buhranlar anaforunda kıvrandığı karelere şahitlik etmekteyiz. Aslımıza sadık kalmadığımızdandır ki bugün ülkemizde kardeşlik adına birbirimiz çekemez olduk.

Bu bağlamda "Işığı Yanan Evler" hikâyesine değinmeden başka satırlara yol alamayacağım.

Tıp Fakültesini yeni bitirmiştım. İlk görev yerim bir kasabaydı. Gençtim, bekârdım. İlk gece istasyonun yanındaki bir evde misafir edilmişim. Yemekten sonra tatlı bir sohbetin ardından çaylarımızı içmiştik. Yol yorgunuydum. Saatler ilerledikçe gözlerime bir ağırlık çöküyor ve uyku bastırıyordu. Ev sahibin bir şey diyemiyordum. Bir müddet geçti yine kimsede hareket yoktu. Sıkılarak evin en yaşlı kişisi Hacı anneye "Sizin buralarda kaçta yatarlar?" diye sorma ihtiyacı hissettim. Hacı anne, evladım trenin gelmesini bekliyoruz diye yanıtladı. Merak ettim tekrar sordum: "Trenden bir yakınınız mı inecek?"

Hacı anne: "Hayır evladım. Buralar ıssız yerlerdir. Trenden buraların yabancı birileri inebilir. Eğer bu saatte buralarda ışığı yanan bir ev bulamazsa dışarıda kalır. Buraların yabancı birileri geldiğinde ışığı yanan bir ev bulsun diye bekliyoruz."

Bu satırlardaki kelimeler bizi anlatmaya yeterli sanırım. Fakat iki elimizin arasına kafamızı alıp düşünmeye vakit bulduğumuzda nereye doğru gittiğimizin farkın varacağız. Aslını unutmayan neslini unutmaz.

Adalet yitip gitmiş, zehir zıkkım varlığım
Cehalet hüküm sürmüş, kederdendir darlığım
Dünya garip mezarı, her gün akar gözyaşı
Savaşta ölen bebek, sorulmamış hiç yaşı
Dev, dişini göstermiş tutmuş yine sarası
Çocuk yeri dünyada, iki ateş arası

Satırların genelden özele doğru basamak basamak indiği son demler. Dıştan iç doğru bir kıvrılışla şairimiz iç benliğine yönelik eleştirileri sıralamış. Öz eleştirinin yapılması gerekiyorsa şairimiz kendisinden başlamış. Tüm bu haksızlıklar gözümüzün önünde cereyan ederken bizler kılımızı kıpırdatmıyorsak insanlığımızdan utanma vaktidir. Adaletin olmadığı ortamda adaletsizlik oku bir gün benliğimize yönelebilir. Karşı koyamam sebebinin de cehaletle bağlamaktadır. Aslında dokundurma ile olumsuzlukların kaynağının cehaletten başka bir olguyla açıklanamayacağı vurgulanmaktadır. Gariplerin gözyaşları dinmek bilmediğinden bunlara bir son verme zamanıdır. Her gün biteviye devam eden gözyaşlarının yaş ayrımı yapılmadan herkesi karşılamaktadır. Çocuklar gibi mumların ne suçu var ki ölümle karşılanmaktadırlar?

Toplumumuz sancı sancı üstüne kıvranıp dururken, kendi çizgimizden olağanca hızıyla uzaklaşırken gelecek hakkında oldukça endişeli ve ümitsiziz. Yüreğlerimizdeki dermanın takati kesilmiş, zihinlerimiz dumura uğramış, fakir edalı düşüncelerimiz boy boy. Ümitvar olmalıyız geleceğimiz ve nesillerimiz adına. Ümit, azim ve kararlılık, iman dolu bir kalbe girince, beşerî normlar aşılmış olur. Bir de insan, inanacağı şeyi iyi seçebilmiş ve ona gönül vermişse, artık onun ruh dünyasında, ümitsizlik, karamsarlık ve bedbinlikten asla söz edilemez. Bir de, her şeyin bittiği; milletin kaddinin büküldüğü, gururunun kırıldığı devrede, iman ve ümidin dasitani bir hâl alması vardır ki; elli bin defa çarkı, düzeni bozulsa sarsılmadan yoluna devam eder; yoklukta, varlık cilvesi gösterip ölü ruhlara can olur.

Şairimizin duygularının tercümanı mahiyetindeki şiirinde de ifade ettiği gibi bizler topyekûn bir millet olarak, azmedip yılmayan ve hele ümitsizliğe asla kapı aralamayan yol göstericilere; ekmek kadar, su kadar, hava kadar ihtiyaç içindeyiz. Bu bağlamda şaire yine görevler üstü görevler düşmektedir. Eline yalın kalemini alıp yürekler meydanında kahramanca göğsünü germesini bilecektir ki hasımlarımız cehdimizi ve azmimizi görüp yılsınlar.

Ey şairim! Bin bir ümit tomurcuğunun tebessüm ettiği ve bin bir tohumun, toprağın altında kara düşecek cemreyi beklediği şu satırların akabinde sevgi ve barışın timsali olma uğruna her şeyden vazgeçerek başka ütopyaları gerçekleştirme adına küheylanımıza biniyoruz. Bu hareketimize satırlarımızdaki kelimelerimiz şahittir. Vakit tezken başka diyarlara yolculuk gözüktü.

YAŞADIKLARIMDAN ÖĞRENDİĞİM BİR ŞEY VAR

Yaşadıklarımın öğrendiğim bir şey var:
Yaşadın mı, yoğunluğuna yaşayacaksın bir şeyi
Sevgilin bitkin kalmalı öpülmekten
Sen bitkin düşmelisin koklamaktan bir çiçeği

Kucakladın mı sınıksız kucaklayacaksın arkadaşını
Kavgaya tüm kaslarınla, gövdenle, tutkunla gireceksin
Ve uzandın mı bir kez sınısız kumlara
Bir kum tanesi gibi, bir yaprak gibi, bir taş gibi dinleneceksin

İnsan bütün güzel müzikleri dinlemeli alabildiğine
Hem de tüm benliği seslerle, ezgilerle dolarcasına
İnsan balıklama dalmalı içine hayatın
Bir kayadan zümrüt bir denize dalarcasına

Uzak ülkeler çekmeli seni, tanımadığın insanlar
Bütün kitapları okumak, bütün hayatları tanımak arzusuyla yanmalısın
Değişmemelisin hiç bir şeyle bir bardak su içmenin mutluluğunu
Fakat ne kadar sevinç varsa yaşamak özlemiyle dolmalısın

Ve kederi de yaşamalısın, namusluca, bütün benliğinle
Çünkü acılar da, sevinçler gibi olgunlaştırır insanı
Kanın karışmalı hayatın büyük dolaşımına
Dolaşmalı damarlarında hayatın sonsuz taze kanı

Yaşadıklarımın öğrendiğim bir şey var:
Yaşadın mı büyük yaşayacaksın, ırmaklara, göğe, bütün evrene karışıracasına
Çünkü ömür dediğimiz şey, hayata sunulmuş bir armağandır
Ve hayat, sunulmuş bir armağandır insana

(Ataol Behramoğlu)

ÖMER BATI

24.11.2009 - Gaziantep